

למי נחוץ ניצחון פירוס?

עקרון שימור הכוח — בסיס לשינוי בדוקטרינה הישראלית

אל"מ ש'*

מטרות בעלת בריתה הכופה עליה להימנע מכך. הנה כי כן, השחיקה שגרמה לחוסר אונים צבאי, מביאה בשלב שני לחוסר אונים מדיני; בשני המקרים אין המדינה השוחקת את כוחותיה מסוגלת להשיג את מטרותיה.

מדינה קטנה, אשר תימנע מלשחוק את כוחותיה, ולו גם על-ידי קביעת מטרות מוגבלות,⁴ תשמור על כושר תמרון מדיני וצבאי טוב יותר מכושר התמרון שיהיה למדינה קטנה שתקבע לעצמה מטרות גדולות מכפי יכולתה. מדינה כזאת תשחוק את כוחותיה ותאבד את כושר התמרון הצבאי והמדיני כאחת.

הדוקטרינה הצבאית הישראלית — תיאוריה ומעשה

בחארו את יעדי צה"ל לשנות ה-80 אומר רא"ל (מיל') י' רבין את הדברים הבאים: "היעד הראשון — בניית עצמה צבאית שתאפשר הגנת מדינת ישראל כנגד כל התקפה ערבית עליה".

"היעד השני... — העתקת הטיפול בפתרון הסכסוך משרה הקרב לשולחן הדיונים. עצמתו של צה"ל הנה הערובה המרכזית ליכולת להביא לידי כך שמדינות ערב תשוכנענה... שבסיומה של כל מלחמה תימצאנה במצב מדיני-צבאי קשה יותר מאשר קודם למלחמה".⁵ כדי להשיג יעדים אלה גרסה תורת הביטחון הישראלית כי "צה"ל צריך לקיים את הכושר להרתיע ואם ההרתעה אינה מספקת — להכריע".⁶

תורת הלחימה נשענת על מספר עקרונות המיוחדים למצבה הגיאופוליטי של מדינת ישראל ואשר ינוסחו כאן בתמציתיות: המלחמות תהיינה קצרות; יש להעביר את הלחימה לשטח האויב; יש לשאוף להכרעה מלאה;⁷ ההכרעה תושג על-ידי כיבוש שטחים והשמדת כוחות;⁸ ייעשה שימוש מרבי באסטרטגיה של גישה עקיפה.⁹

ניתן לומר כי רוב העקרונות הללו אכן הוגשמו במלחמות ישראל. העקרון שאולי לא הוגשם היה השימוש באסטרטגיה של גישה עקיפה. חלק ניכר מהמערכות שניהל צה"ל אופייני בהתבססות על הניסיון לרכו כוחות

לדרוש (ולקבל) תנאים טובים תמורת הסכמתם להפסיק את הלחימה. האויב גם יכול להמשיך בלחימה מתוך כוונה להביא את יתרונו הכמותי לידי ביטוי לאחר התשת המדינה הקטנה.

מאחר שכוחה נשחק עשויה המדינה הקטנה לפנות אל בעלת ברית ולבקש ממנה לספק לה את צרכיה הדוחקים; אולם אספקה זו עלולה להפוך את המדינה הקטנה לתלויה בבעלת בריתה. בעלת ברית זו מכלכלת את מדיניותה לפי האינטרסים שלה ומשום כך היא עלולה להשתמש בעצמה החדשה שבידה — יכולתה להשפיע על המדינה התלויה בה — כדי לכונן את המלכיה המדיניים ואפילו הצבאיים.

שוב אין היא מתחשבת רק באינטרסים שלה עצמה, אלא עליה להביא בחשבון, ולעתים אף להציב בראש סולם העדיפויות את עצותיה או את תכתיביה של בעלת בריתה. במקרים כאלה, לעתים, למרות שהמדינה הקטנה תשיג את האמצעים הדרושים לה לשם השגת מטרותיה הצבאיות והמדיניות, הרי שאיננה מסוגלת לממשן עקב הניגוד שבין מטרותיה לבין

חציית תעלת סואץ במלחמת יום הכיפורים.
צה"ל שאף תמיד להעביר את הלחימה לשטח
האויב

המונח (Economy of Force) הנו אחד העקרונות המקובלים ביותר בצבא-אות העולם. רבים נוהגים לתרגמו "חיסכון בכוח" אולם פירושו המלא הנו ניהול והקצאה נכונים של הכוח¹ והחסכון הוא רק אספקט אחד שלו.

חשיבותו של עיקרון זה הודגשה בדבריהם של מפקדים והוגי דעות צבאיים רבים. קלאוזוויץ ציין כי "המצבאי המיטיב לשמור על עקרון ניהול הקרב תוך חיסכון מרבי בכוחות צועד בדרך הבטוחה ביותר אל הניצחון".² לידל-הארט סבר כי מדינה חייבת לנקוט אסטרטגיה "שתטיב ככל האפשר לשמור על כוחותיה — על מנת שתבטיח את עתידה כשם שתבטיח את ההווה שלה".³

מדינה קטנה המוגבלת במשאביה ובעצמתה הצבאית, הכלכלית וה-טכנולוגית, עלולה לעמוד בפני ההכרח לאמץ גרסה של עקרון Economy of Force, אשר יקרא להלן עקרון שימור הכוח. משמעותו של עיקרון זה הוא כי כדי להגשים יעדים מדיניים, על מדינה קטנה להפעיל את כוחותיה מתוך שאיפה לשמור על עצמה בלתי תלויה ברמה גבוהה ככל האפשר (ולא יחסית לעצמתו של האויב).

מדינה קטנה, מעצם טבעה היא בעלת "אורך נשימה" מוגבל, במיוחד בעתות שבהן פעילותה הצרכנית הנה אינטנסיבית ביותר כגון במלחמה כללית. כאשר עקרון שימור הכוח אינו מנחה את פעילותה — עלולה שחיקת האמצעים שבידה לקצר את אורך נשימתה המוגבל ממילא. מגבלה זו עלולה להביא את אויביה

* קצין בחיל האוויר.

הרכבת האווירית והארמייה השלישית

הקרבות שהתנהלו בימים הראשונים למלחמה גרמו לשחיקה גדולה של מערכות הנשק והתחמושת. ישראל פנתה לארה"ב בבקשה לספק לה במהירות את האמצעים החיוניים להמשך הלחימה. כדי לזרז את הבקשה רצתה ראש-הממשלה, גולדה מאיר, לצאת בחשאי לווינגטון, וב-12 באוקטובר היא אף שיגרה "שדר נואש לווינגטון... שקול אזעקה נשמע ממנו בכירור".¹¹ גם שר הביטחון, משה דיין הכיר בצורך הדחוף לקבלת אמצעי-לחימה. "אנו לא רצינו ולא יכולנו להרפות מדרישתנו לנשק... עדיפות ראשונה במעלה נתנו לתחמושת ומטוסי קרב (פנטומים וסקיהוקים). הברקנו וחזרנו והברקנו בקשות אישיות והסברים מפורטים ומכאיבים שיש לנו צורך חיוני ומידי בפנטומים נוספים".¹²

מחיר הדמים של שדה הקרב הרווי ברמת הגולן במלחמת יום הכיפורים

החל מ-14 באוקטובר פעלה רכבת אווירית שהעבירה אלפי טונות של אמצעי לחימה ומטוסי קרב למילוי הצרכים הדחופים של ישראל. הרכבת האווירית אפשרה לבצע את המתקפה בחזית המצרית ללא חשש מפני מחסור באמצעי לחימה. הפריצה הישראלית לעבר התעלה, צלחתה בליל 16 באוקטובר, ההתפשטות מערבה ודרומה שינו כליל את פני המערכה, כיתור הארמייה השלישית החל להתבצע הלכה למעשה. תחת לחץ סובייטי כבד ולאור הסכמה אמריקנית החליטה מועצת הביטחון על הפסקת אש החל מ-22 באוקטובר. במירוץ נגד הזמן הצליח צה"ל להשלים את כיתור הארמייה השלישית ב-24 באוקטובר. ארה"ב, לאחר שכפתה על ישראל את הפסקת האש, לא

של ישראל. היעד הראשון של הצבא — הגנה על קיומה של המדינה על-ידי בלימת הכוחות הפולשים — הושג כבר בשלב הבלימה; אולם בשלב המתקפה לא הושגו המטרות הצבאיות במלואן. המטרה בחזית הצפון הייתה לדברי שר הביטחון דאז, משה דיין — להגיע לטווח איום על דמשק; מטרה זו וכן הקווים הטופוגרפיים שצוינו כיעדים — לא הושגו.¹⁰ בחזית הדרום, הושג אחד היעדים החשובים: כיתור הארמייה השלישית. אולם זו לא הייתה מטרה בפני עצמה אלא אמצעי להבסת הארמייה או להכנעתה. כך הייתה המלחמה מסתיימת בניצחון ברור וברכישת רצף טריטוריאלי איתן וניס שלם היה מושמד או נלקח בשבי. גם בדרום לא עלה אם כן בידי צה"ל להשיג את מטרותיו. כאשר בוחנים את הצלחת המתקפה לאור מטרותיה שהותוו במהלך המלחמה, אין

לקרב הכרעה, בהתנגשות חזיתית, אשר יקבע את גורל המערכה כולה. הייתה זו לא רק הדרך המהירה ביותר לניצח במלחמה, אלא גם דרך חסכונית. קרב ההכרעה גבה אמנם מחיר גבוה, אך הוא היה קצר והפך את המשך הלחימה לקרב רדיפה בעל שחיקה נמוכה מאוד. המחיר הכולל של הניצחון היה אם כן נמוך למדי. הקרבות העיקריים במבצע סיני, במלחמת ששת הימים, ובמלחמת יום הכיפורים משקפים ברובם תפיסה זו. כל עוד השתלב עקרון ריכוז הכוח לקראת קרב הכרעה עם עקרון החיסכון בכוח — לא קמו כמעט עוררים על התפיסה ועל השלכותיה על המהלכים האסטרטגיים של המלחמה. ואמנם, במבצע סיני ובמלחמת ששת הימים זכתה תפיסה זו להישגים משמעותיים: קרבות ההכרעה הצליחו למוטט את צבאות האויב, בעקבותיהם הושמדו גייסות רבים ונכבשו שטחים נרחבים, בטרם סיים 'שוען החול' המדיני את מהלכו. במלחמת יום הכיפורים היו התוצאות שונות קמעה.

מלחמת יום הכיפורים

אחד המאפיינים העיקריים של מלחמת יום הכיפורים היה שחיקה גדולה של הכוחות הלוחמים. מקובל להבחין בשני שלבים במלחמה: שלב הבלימה ושלב המתקפה. מאחר שהדברים הבאים עוסקים בתפיסה ההתקפית של צה"ל לא אעסוק כאן בקרבות הבלימה למרות העניין הרב שיש בהם.

שלב המתקפה בדרום ובצפון אופיין בתכנון ובביצוע בהתאם לאותה תפיסה: ריכוז כוח מרבי להבקעה, והכרעה בקרב ובמלחמה במאמץ גדול אחד. הסיכויים, הסיכונים, והקורבנות בנפש ובאמצעי לחימה כתוצאה ממאמץ זה היו גבוהים למדי.

אחת השאלות הנשאלת בעקבות קרבות ההבקעה היא: האם השיגו קרבות אלה על השחיקה הגדולה שבהם, את מטרותיהם הצבאיות ובעקבות זאת שיפרו את מצבנו המדיני וסייעו להשגת המטרות המדיניות? כיצד השפיעה שחיקת הכוחות על מעמדה של ישראל כלפי ארצות הברית: האם פתח כושר התמרון המדיני ביחס ישר להגברת התלות בארה"ב בנושאי הספקת אמצעי-לחימה במועדים קריטיים עבורה? בעקבות שאלות אלה עולה השאלה המרכזית: האם אין העובדה שעקרונות ריכוז הכוח והחיסכון בכוח שוב אינם עולים בקנה אחד, מחייבת לבדוק מחדש את הדוקטרינה הישראלית?

השאלה, האם ניצחה ישראל במלחמת יום הכיפורים עדיין שנויה במחלוקת ואין כוונתי לדרוך בה. אולם על מנת לבחון את מידת הישימות של התפיסה, יש לבדוק האם יישומה במלחמת יום הכיפורים אכן הביא להשגת המטרות הצבאיות ושיפר את מעמדה המדיני

הגורמים לעיצוב תפיסת "שדה

הקרב הרווי"

הגורמים לעיצוב התפיסה הם משני סוגים: שינויים ריאליים בשדה הקרב, והשפעות של קרבות קודמים וזירות אחרות.

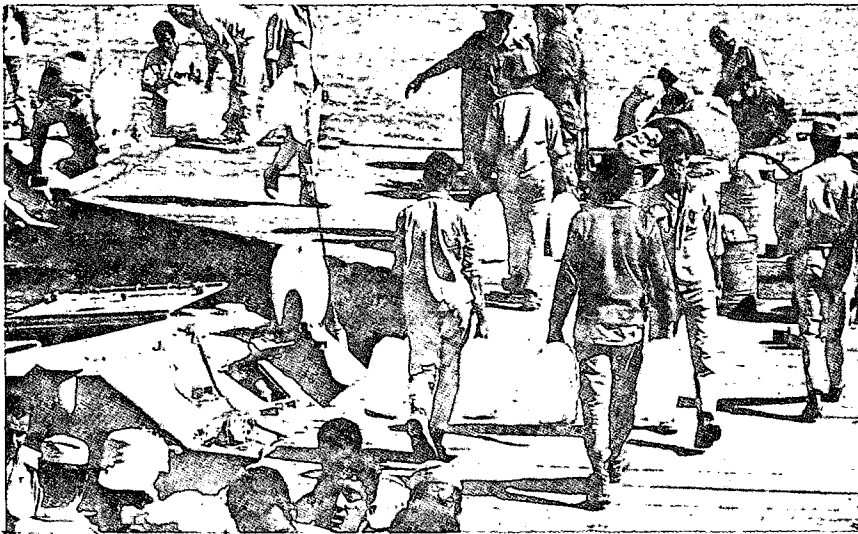
השינויים הריאליים משתקפים בגידול הכמותי של הכוחות הלוחמים הנעשה בד בבד עם הגידול האיכותי ביכולתה של כל יחידה לוחמת. הכוח שלקח חלק במלחמת ישראל הלך וגדל ממלחמה למלחמה ואיכותן של היחידות הלוחמות, כוח האש והכושר לקטול מטרות, עלו אף הם. גדל כושר החדירה של הפגזים, הכוונות ומדי הטווח מאפשרים פגיעות מדויקות תוך שימוש בפחות פגזים, החייל הרגלי החל להצטייד בטילים מונחים נ"ט ונ"מ, אשר מספקים לו כוח אש מדויק וטווח ארוך. החזית, אמנם לא נעשתה צרה יותר, אך היא צרה במידה שמדינות כמו סוריה תוכלנה ליצור באזור החזית רוויה של גייסות

תנועה. בקרבות אלה יש חשיבות ליכולת לקרוא את תמונת הקרב ולנקוט פעולות שלא תוכננו מראש בהתאם למצבים שבשטח. בקרבות סטטיים שבהם ליתרון הכמותי חשיבות רבה הוכיחו הערבים כושר לחימה, כל עוד יכלו לפעול בהתאם לתכנון מוקדם מדוקדק. בקרבות אלה קשה יותר להשיג הכרעה בעוד השחיקה גדולה יחסית.

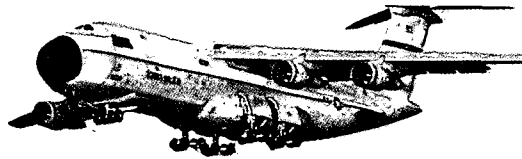
בקרב מגבשי התפיסה הישראלית יש הסבורים כי שדה הקרב אינו מאפשר לנהל קרב תנועה. לדעתם, מצטיין שדה הקרב במסות אדירות של גייסות ובאמצעי לחימה בעלי כושר הרג גבוה, במערכת מכשולים טבעיים ומלאכותיים, רשת מוצבים ענפה, ארטילריה, שריון ומערך טילים ותותחים נגד מטוסים. שדה הקרב ערוך הן לצורך הגנה, והמרכיבים השונים שבו מחפים זה על זה; והן לצורך התקפה הודות לריכוז הגדול של הכוח הנייד המצוי בו (טנקים, זחל"מים, ארטילריה

התלהבה מרצונה של ישראל להשיג באמצעות מצור את שלא הספיקה להשיג בשדה הקרב — כניעת הארמייה השלישית. לפיכך הפעילה לחץ כבד על ישראל להסיר את המצור ואיימה לספק בעצמה את צרכי הארמייה הנצורה על אפה וחמתה של ישראל. ב-30 באוקטובר הסביר דיין בנאום בכנסת את המניעים להסרת המצור: "אספקת המזון לארמייה השלישית לא נעשתה על ידינו מתוך מחווה הומניטרית, אלא משום שלא הייתה לנו ברירה. המדינה היחידה המוכנה לסייע לנו בנשק היא ארה"ב, וזאת מול הסיוע העצום שמקבלות ארצות ערב. מי שמציע שנהלה את המלחמה הזאת תוך קרע עם ארה"ב, מציע שאנחנו לא נוכל לזכות במלחמה הזאת."¹³ ישראל נאלצה אפוא, בניגוד לרצונה לאפשר להעביר מזון ואספקה לארמייה הנצורה.

עד למלחמת יום הכיפורים נבעה התלות בארה"ב מההסתמכות על סיוע כלכלי, צבאי ומדיני במסגרת תכניות ארוכות טווח שאושרו על ידי הקונגרס מדי שנה. הרכבת האווירית והסיוע המאסיבי שנתנה ארה"ב אחרי הפסקת הקרבות המחישו את "קוצר הנשימה", הגבירו את התלות וקיצרו את 'קבוע הזמן' של היענות ישראל לדרישה אמריקנית תקיפה. ההיענות

בלחץ ארה"ב נאלצה ישראל לספק מזון ומים לארמייה השלישית הנצורה

מטוס C-5A גאלאקסי של הרכבת האווירית האמריקנית לישראל

לדרישותיה של ארצות הברית הייתה בשתי רמות: האחת, הסכמה להפסקת אש. זו נעשתה כאילו לפי דפוס קבוע כמו במבצע סיני ובמלחמת ששת הימים: הסכמה ישראלית להפסקת אש תוך התקדמות לעבר קווים שנקבעו מראש. הרמה השנייה הייתה ההסכמה להסרת המצור; בדרישה האמריקנית הייתה נקיטת עמדה אקטיבית לצד מצרים, אשר גרמה ישירות לחיקו'ו צבאי.

הדוקטרינה הישראלית הניחה תמיד כי המעצמות תתערבנה ותפסקנה את המלחמה, ולכן שאפה להכרעה מהירה. אולם התפנית האמריקנית¹⁴ לצד המצרים הפתיעה מאוד הן מבחינה מדינית והן מבחינת התפיסה הישרא-לית בדבר אופי היחסים בין ישראל לבין ארה"ב.

התפיסה הנוכחית*

בתפיסה השלטת כיום קיים פער משמעותי בין ההערכה בדבר סוגי הקרב המביאים את יתרונותיו של צה"ל לידי ביטוי מרבי לבין סוג הקרב המתוכנן לפתיחת מתקפה ישראלית. לצה"ל עדיפות על אויביו בעיקר בקרבות

ואמצעי לחימה. יתרה מזאת, קרבתה של הבירה הסורית לחזית מאפשרת "להכניסה" לאזור הרוויה ובאופן זה לייצב מערכת הגנה הכוללת את שני המוקדים העיקריים למדינה זו — החזית והבירה.

למלחמת יום הכיפורים הייתה השפעה רבה על עיצוב רעיון שדה הקרב הרווי. החזיתות הסטטיות למדי במשך רוב שלבי הלחימה וההפתעה הטקטית, שגרמו הטילים נ"ט והטילים נ"מ, יצרו תחושה של שדה קרב רווי לחלוטין. תחושה זו הייתה אולי נכונה באותן נסיבות, אך אינה בהכרח מתאימה לאפשרויות הפתוחות בפני צבא המחפש דרך לחקוף את הבעיה או לעקוף אותה. השפעה מסוימת נודעת גם למחשבה הצבאית המערבית הגורסת כי שדה הקרב במרכז אירופה אף הוא רווי גייסות ואמצעי לחימה. הוזהות בין נאט"ו

וסוללות נ"מ ניידות). שדה הקרב הפך "רווי" כוחות עד כי אבדה היכולת לתמרן בו; לכן, שומה על הצבא "להבקיע" את המערך הצפוף ולהגיע אל מרחבים המאפשרים תמרון. התנאים החדשים בזירה — חזית רוויית כוחות ואבדן יכולת התמרון — מחזקים כביכול את התפיסה הצה"לית הוותיקה המתבססת על ריכוז כוח למאמץ מכריע ולא חסכוני כשלעצמו.¹⁵

* מאמר זה נכתב זמן רב לפני מלחמת "שלום הגליל", אולם לא ראיתי צורך לשנות בו בעקבותיה כהוא זה. הלחימה במחבלים במהלך מלחמה זו אינה משקפת את הלחימה העיקרית של צה"ל, ואילו הלחימה בסורים נקטעה לפני שצה"ל הספיק להביא לידי ביטוי שלם את מלוא העצמה שריכוז למשימה זו.

לארה"ב ולישראל מבחינת מערכות הנשק והנחיתות הכמותית, מקבילה לזהות, שבין ברית ורשה למדינות ערב. ההודעות של ישראל עם המערב, מחדירה למחשבה הישראלית רעיונות מערביים בתחומים שונים וכך גם בגיבוש תפיסת שדה הקרב הרווי.

תקופת שדה הקרב הרווי — לקראת סיום?

התכונה החשובה של שדה הקרב הרווי מנקודת מבטו של העומד מולו היא שפע של מטרות סטטיות. שפע כוחות אינו רק איום אלא גם מטרות להשמדה. לפי גישה זו התפתחה תפיסה הגורסת כי יש לבנות את הכוחות המזוינים ויש לכוון את מאמצי הפיתוח הטכנולוגי לשם השגת כושר השמדה של שפע מטרות מוגנות היטב ובעלות יכולת נידודת טקטית בלבד. לאור תפיסה זו גובשו במערב שתי מגמות פיתוח מרכזיות: האחת — חימוש מונחה מדויק (חמ"מ), שמטרתו לשפר את כושר ההרג של מערכות נשק רבות: טילים נ"ט, פגזי ארטילריה מונחי ליוזר (copper head), נשק אוויר-רקקע, טילי שיוט, וטילים טקטיים. מגמה זו הגיעה לידי מיצוי עם פיתוח תת-חימוש מונחה (Sub-Munition) שיאפשר להשמיד כמה מטרות בעזרת מיכל משוגר אחד, שיכיל כמה ראשים קרביים המונחים עצמאית למטרות. המגמה השנייה היא פיתוח מערכת-על מושב"ת (C³I) — מודיעין-שליטה-בקרה-תקשורת. תפקידה של מערכת זו להשיג מידע מלא על שדה הקרב בזמן קרוב לאמיתי ולכוון מערכות נשק נושאות חמ"מ למטרות שאותרו. שילוב מערכת-על מושב"ת ומערכות חמ"מ יביא להסתברות גבוהה של השמדת מטרות נייחות. נגד ראשי קרב רבי עצמה קשה להתגונן על-ידי מיגון המטרות. לכן התשובה לאיום החדש תהיה כנראה פיזור הכוחות וניודם. "שדה הקרב הרווי, הדחוס במטרות נקודה נייחות, קרב אפוא לסופו, ונפתחת הדרך לניידות חדשה ומהפכנית, מקפת הרבה יותר מקודמתה".¹⁶ צה"ל, המתבסס עדיין על זרועות שריון, חרמ"ש ואוויר, מסוגל מבחינת אמצעי-הלחמה שברשותו ומבנה כוחותיו, לקדם את פני העתיד ולהתאים את הדוקטרינה שלו ליתרונות האיכותיים, ולאופי המשתנה של שדה הקרב. הבעיה הניצבת בפניו אינה כרוכה בהקצאת משאבים או בשינוי יסודי במבנה הצבא, אלא במאמץ מחשבתי בתהליך מתמשך של מחקר, הערכה, ניסוי, ותרגול. אלה יביאו לשינוי אבולוציוני של הדוקטרינה הקיימת.

אלטרנטיבות לקרב ההבקעה

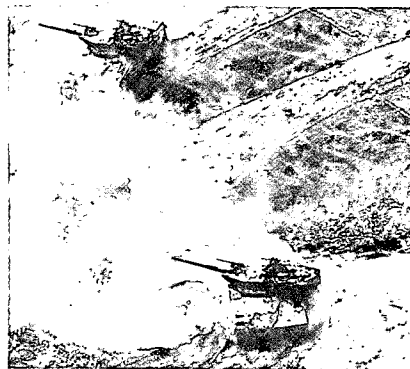
ניתן לשער כי התפיסה של קרב ההבקעה לא נקבעה מתוך בחירה בין אפשרויות שונות אלא

נבעה מן ההנחה שזוהי האפשרות היחידה הפתוחה בפני צה"ל במלחמתו. אפשר גם לשער כי העובדה שקרב ההבקעה כרוך בשחיקה של ציוד ושל לוחמים מקובלת על המתכננים. השאלות המתעוררות אם כן הן שתיים: האם אמנם אין אלטרנטיבה סבירה לקרב ההבקעה? ועוד — האם המטרות הצבאיות: השמדת כוחות וכיבוש שטחים — תסייענה למימוש היעדים המדיניים? אין כוונת הדברים להציע תכניות אופרטיביות להבסת האויב, לשם כך יובאו רעיונות אלטרנטיביים כלליים המקובלים בעולם:

□ היערכות לקרב מגננה. במקום להטיח את הכוחות אל קיר כמעט בלתי חדיר, ניתן לערוך את עיקר הכוח למגננה חסכונית לאורך זמן תוך שימוש בזרועות האוויר והים ובכוחות מוטסים למבצעי גרילה עמוקי טווח על מערכות חינויות בעורף האויב. ייתכן שלחימה כזאת לא תביא לניצחון מרשים אך נוכל להבטיח את שמירת העצמה לשלבים מאוחרים יותר או כבסיס למיקוח ללא תלות מוחלטת בבעלות בריטנו.

□ איגוף אנכי. שימוש באיגוף קרקעי או אנכי כדי לאלץ את האויב להפנות כוחות שריון וסוללות נ"מ מהחזית לעבר האיום, וביצוע המתקפה בחזית לאחר רכישת עליונות אווירית מעליה ולאחר גלדול כוחות האויב.

ניתן כמובן לשלב בין האפשרויות השונות ולבחור כמאמץ עיקרי את הכיוון בו ההצלחה גדולה יותר.

השריון הישראלי מצטיין בקרבות תנועה. אולם האין המחיר הנדרש להשגת תמרון גבוה מדי?

אסטרטגיה של שימור הכוח

השאלה העיקרית בדיון היא האם השגת המטרה הצבאית של המלחמה מסייעת בהכרת להשגת המטרה המדינית? הלקח ההיסטורי של הסכסוך הישראלי-ערבי עלול להצביע על מסקנה שונה. דווקא מלחמת יום הכיפורים בה לא הושגו המטרות הצבאיות במלואן, פילסה

את הדרך להסכם השלום עם מצרים. קלאוזוויץ, לידל-הארט, ומאו-צה-טונג, מצביעים על הצורך לנקוט לעתים, אסטרטגיה של שימור הכוח. ייתכן כי במערכת היחסים הבין-לאומיים, ובתנאים הביטחוניים, הכלכליים, והחברתיים המיוחדים לישראל, יש להעניק לעקרונות שימור הכוח עדיפות, בגיבוש דוקטרינת הביטחון.

פירוס ניצח בקרב אולם צבאו נשחק לחלוטין, היש טעם לחזור על כך?

הערות

1. Bernard Brodie, *Strategy in the Missile Age*, Princeton; Princeton University Press, 1965, p. 26.
2. Carl Von Clausewitz, *On War*, Princeton; Princeton University Press, 1976, p. 241.
3. ב"ה לידל הארט, אסטרטגיה של גישה עקיפה, ח"א מערכות 1956, עמ' 364.
4. ראה אלוף (מיל') פרופ' יהושפט הרכבי, "הרהורים על חזרת הביטחון הלאומי", מערכות 270-271 (אוקטובר 1979), עמ' 44-45.
5. רא"ל (מיל') יצחק רבין, "בעיות הביטחון של ישראל בשנות ה-80", מערכות 270-271 (אוקטובר 1979), עמ' 19.
6. אלוף ישראל טל, "הערות בשולי הסימפוזיון — ביטחון ישראל בשנות ה-80", מערכות שם, עמ' 48.
7. משה דיין, אבני דרך: אוטוביוגרפיה (ירושלים: עידנים דביר), עמ' 636.
8. מתי גולן, השיחות הסודיות של קיסנינג'ר (ירושלים ות"א: שוקן; תשל"ו) עמ' 62. וכן: ישעיהו בן-פורת ואחרים, המחל (ת"א: הוצאה מיוחדת; 1974 כנראה) עמ' 214.
9. דיין, שם, עמ' 627.
10. הדברים נאמרו ע"י גולדה מאיר בנאום בכנסת ב-30 באוקטובר, 1973 ראה גולן, שם, עמ' 98 וכן בשיחה עם חיילים על גדות התעלה, ראה דן מרגלית ונסים טאיטו, "אספקה בקצב מוגבר מועברת לארמיה השלישית", הארץ, 31.10.1973, עמ' 2.
11. משמעותה של תפנית זו לא נעלמה מעיני פרשנים צבאיים, ראה "ייתור ישראלי", מאמר מערכת בהארץ, 28.10.1973, עמ' 5.
12. תא"ל דב תמרי, "הרהורים על הטקטיקה", מערכות, 274-273 (מאי-יוני 1980), עמ' 2-5.
13. גולן, שם, עמ' 98.
14. ראה: "ייתור ישראלי", הארץ, שם, עמ' 5.
15. תא"ל דב תמרי, שם, עמ' 2-5.
16. סגן עזר גת, "על משבר התמרון", מערכות 275 (אוגוסט 1980) עמ' 44.

